

More

Nieuwsbrief Stichting Thomas More

voorheen Radboudstichting

85

COLLEGES

Ciano Aydin, bijzonder hoogleraar Delft:

“Wetenschap en filosofie hebben elkaar nodig”

Dr. Ciano Aydin is benoemd tot bijzonder hoogleraar vanwege de Stichting Thomas More aan de Technische Universiteit Delft. Hij is de zesde bijzonder hoogleraar op deze in 1950 gevestigde leerstoel. Aydin is de eerste bijzonder hoogleraar die zelf ooit een aanvullend studiejaar filosofie volgde met een beurs van de Stichting Thomas More – een kennismaking die uit de hand liep.

“Ik ben het gelukkigst als ik aan het begin van de week denk ‘al dit werk past eigenlijk niet in één werkweek’, en als dan aan het eind van de week alles toch blijkt te zijn afgekomen”, zegt Ciano Aydin met een glimlach. Aydin is reeds universitair docent aan de Universiteit Twente en heeft daarnaast een kleine aanstelling aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Ondanks zijn drukke academische werkzaamheden, ziet hij uit naar het bijzonder hoogleraarschap

in Delft, waar hij prof.dr. Pieter Anton van Gennip opvolgt.

Aydin werd geboren in 1972 te Nusaybin, Turkije – hij is van Aramese afkomst, en lid van de Syrisch-Orthodoxe Kerk. Hij kwam naar eigen zeggen “via een vreemde omweg” bij de filosofie terecht. Hij studeerde eerst scheikunde

Augustus 2010

In dit nummer onder meer

Symposium pag 3

Crisis en moraal

Colleges pag 4

Wil Derkse aan de OU

Recensie pag 5

Liefde in Plato's spoor

Alfrinklezing pag 6

Julika speelt Ety

Column pag 8

Meer poëzie

in Nijmegen en technische bedrijfskunde in Eindhoven. “Maar in beide studies miste ik iets, al kon ik daar toen niet goed de vinger op leggen. Uiteindelijk koos ik voor psychologie en pedagogiek, waarbij ik met name interesse had in de onderzoekskant, de methodologie van de gedragswetenschappen. Ik kreeg toen een inleidend vak wetenschapsfilosofie. Dat was voor mij de trigger: dit is wat ik miste! Onderzoeksresultaten zijn mooi en belangrijk, maar de filosofie leerde me hoe ik er op een zinnige manier vraagtekens bij kon plaatsen.”

Rekenmachines

Na *cum laude* afgestudeerd te zijn in de pedagogiek, besloot Aydin zijn filosofische zoektocht voort te zetten. Na zijn kennismaking met de filosofie door een beurs van de Stichting Thomas More (toen nog de Radboudstichting), wist hij ook zijn studie wijsbegeerte in Nijmegen *cum laude* af te ronden. Hij was daarna *research fellow* aan de universiteiten van Basel (Zwitserland) en Indiana (Verenigde Staten).

De belangstelling voor de exacte wetenschappen heeft Aydin evenwel altijd behouden.

Lees verder op pagina 2

Vervolg van pagina 1

Aydin: “De samenwerking tussen wetenschap en filosofie is van eminent belang. Je kunt ze niet zien als twee aparte eilandjes, ze hebben elkaar nodig. Tegenwoordig wordt filosofie haast automatisch bij de geesteswetenschappen ondergebracht, maar dat vind ik onterecht. Filosofie heeft net zo veel met natuurwetenschappen te maken als met geesteswetenschappen. Zij kan een bijdrage leveren aan de vraag welke plaats de wetenschappen moeten innemen en welke doelen ze eigenlijk zouden moeten nastreven.”

Aan de Universiteit Twente ervoer Aydin reeds dat bètawetenschappers hier zeer voor open staan. “Mijn ervaring is dat juist technici het een verademing vinden om te reflecteren op noties die zij altijd voor vanzelfsprekend hielden. Veel mensen denken dat deze studenten de filosofie te vaag of irrelevant vinden, maar dat is onzin. Het beeld van technische studenten als rekenmachines klopt niet. Wanneer je het maar op de juiste manier brengt, aansluitend op hun ervaringswereld, zijn ze zeer enthousiast over de filosofie.”

Morele positie

Dat is dan ook precies wat Aydin in Delft beoogt te doen: aansluiten bij de vragen en ervaringen van de studenten, en het onderzoek waar deze gerenommeerde technische universiteit sterk in is. “De TU Delft richt zich op het ontwerp van en onderzoek naar allerlei technische apparaten en artefacten. De Thomas More-leerstoel kan daar een eigenzinnig perspectief op bieden. Zijn dergelijke artefacten moreel neutraal? In hoeverre beïnvloeden ze onze samenleving? Een simpel voorbeeld: wanneer mijn auto begint te piepen wanneer ik mijn veiligheidsriem niet omdoe, dwingt een technisch hulp-

Ciano Aydin

Foto: William Moore

middel mij al in een morele positie. De techniek neemt onze verantwoordelijkheid deels over. In hoeverre zijn we dan nog autonoom en gaan onze klassieke ethische theorieën dan nog op? Dat soort vragen wil ik graag aan de orde stellen.”

“Daarnaast wil ik het in mijn colleges graag over grote denkers en thema’s hebben, waar studenten in het reguliere curriculum niet snel kennis mee zullen maken. Wat is vrijheid? Zijn wij volledig gedetermineerd? Wat betekenen begrippen die in de wetenschap voortdurend aan de orde komen – zoals tijd, materie, kracht – nu eigenlijk? Prachtige vragen om met bijvoorbeeld Aristoteles, Descartes of Leibniz te onderzoeken.”

“Tot slot wil ik ook nadrukkelijk het snijvlak opzoeken tussen techniek, filosofie en religie, met name het christendom. Wat is de rol van techniek in de secularisatie? Heeft techniek de wereld onttoverd? Of misschien juist nieuwe ruimte geschapen voor het sacrale? Wat betekenen onmiskenbaar christelijke

noties als autonomie, waardigheid en uniciteit nog in onze technologische cultuur?”

Gemeenschap

De verbinding zoeken tussen wetenschappelijke disciplines en fundamentele reflectie, daar is het Ciano Aydin om te doen. Dat past ook bij de leeropdracht die hij meekreeg in Delft: ‘wijsbegeerte en technische wetenschappen – in relatie tot christelijke levensbeschouwing’. De opdracht is hem op het lijf geschreven. “Zoals ik al zei: die verschillende disciplines zijn geen volstrekt gescheiden eilandjes”, zegt hij. “Toch is er wel een tendens om het zo te zien. Ik verzet me daar tegen. Je ziet tegenwoordig sowieso een sterk individualistische inslag in de wetenschap. Wetenschappers zijn als de dood dat anderen met ‘hun’ werk aan de haal gaan. Men dekt zich krampachtig in met patenten en copyrights. Ik vind dat geen wenselijke ontwikkeling.”

“Natuurlijk, wetenschappers moeten gewaardeerd worden voor wat zij doen. Maar je moet ook goed inzien dat bepaalde resultaten niet terug te voeren zijn op één individu. We bouwen voortdurend voort op elkaars werk. Al die verschillende wetenschappers, met al hun verschillende disciplines, moeten samen een gemeenschap van wetenschappers vormen, waarbij het gezamenlijke resultaat telt. Ik hoop in Delft zo’n gemeenschap aan te treffen, en er ook mijn steentje aan bij te dragen.”

Anton de Wit

Colleges in Delft (en elders)

Bijzonder hoogleraar Ciano Aydin zal komend semester aan de TU Delft van start gaan met een cursus onder de titel ‘Technology and the future of humanity’. Hij verzorgt deze cursus in samenwerking met prof.dr.ir. Peter-Paul Verbeek, die in Delft een Humanisme-leerstoel bekleedt. Samen zullen zij filosofische en ethische vragen aan de orde stellen rond *human enhancement* en recente technologieën waarmee aan het menselijke organisme kan worden gesleuteld. De vooronderstellingen van zowel voor- als de tegenstanders worden daarbij kritisch onderzocht. Ook zal gekeken worden in hoeverre deze voor- en tegenstanders zich impliciet beroepen op humanistische en christelijke noties.

Het volledige collegeaanbod van Aydin en de bijzonder hoogleraren aan de andere openbare universiteiten is te vinden via www.thomasmore.nl/colleges. Wederom bieden zij een veelzijdig en diepgravend aanbod van colleges filosofie, theologie en ethiek. De colleges zijn toegankelijk voor studenten van alle universiteiten en faculteiten.

Symposium met Adelbert en Thijm

Wat zegt de crisis over onze moraal?

Voor een derde maal organiseren de Stichting Thomas More, de Adelbertvereniging en het Thijmgenootschap een gezamenlijk symposium, en wel op donderdagmiddag 2 december in het Educatorium in Utrecht. Ditmaal staat de vraag centraal wat de economische crisis over onze moraal zegt.

Giftige hypotheken, omgevallen banken, verdampt vermogen, kelderende koersen en krimpende markten – de taal van de economische crisis suggereert een *poetic justice*. Want is de economische crisis niet een soort rechtvaardig lot in antwoord op 's mensen hebzucht en ijdelheid? Misschien, maar toch is dat dan slechts de halve waarheid over de band tussen economie en moraal, en wel de negatieve helft. De positieve helft betreft de mogelijkheid de crisis te keren door onze moraal te veranderen in de richting van matigheid, solidariteit en

verantwoordelijkheid. Tijdens dit symposium komen beide morele kanten van de huidige crisis aan de orde. Daarbij wordt stilgestaan bij de onderscheiden posities en taken van consumenten, politici en toezichhouders. Wat kan van hen verwacht worden? Sprekers zijn onder meer prof. dr. Eelke de Jong, dr. Ellen van Stichel, dr. Rutger Claassen, prof.dr. Arnoud Boot en prof. dr. Henriette Prast. Meer informatie en aanmelding via www.thomasmore.nl.

Nieuwe roman Beitske Bouwman verschenen

Van schrijfster en oud-scholar Beitske Bouwman verscheen onlangs een derde boek bij uitgeverij Querido. *Noem het Liefde* is een poëtische roman over twee vriendinnen, die worstelen met hun ambities en het moederschap. Hun verhaal wordt afgezet tegen het scheppingsverhaal, waarin naast oermoeder Eva ook Lilith – volgens een oud-Joodse vertelling de eerste vrouw van Adam – centraal staat. Beitske Bouwman (1973) studeerde sociale wetenschappen. Met een beurs van de Stichting Thomas More studeerde zij een aanvullend leerjaar filosofie. Zij debuteerde in 2005 met de roman *Portrettensoep*. Haar tweede boek, *Kindengel* (2007), werd wegens succes driemaal herdrukt. In 2007 en 2008 was zij als columnist aan deze nieuwsbrief verbonden.

Groeiende belangstelling alumnikring Nijmegen

Steeds meer voormalige scholars uit Nijmegen en omgeving vinden hun weg naar de bijeenkomsten van de alumnikring in die regio. Afgelopen maanden organiseerde de groep maar liefst twee informele bijeenkomsten. Op zondagmiddag 2 mei werd een discussiemiddag georganiseerd rond het thema 'integer bestuur' onder leiding van alumnus en auditor Martijn Knottnerus. Op zondag 4 juli leidden alumni Maarten van den Berg en Esther Wisse een filosofische en praktische zoektocht rond het thema 'vrijheid'. Oud-scholars uit de regio Nijmegen die zich willen aansluiten bij deze alumnikring kunnen contact opnemen met Frans Croonen, franscroonen@planet.nl. Alumni uit andere delen van het land die zelf een alumnikring in hun regio willen opstarten, kunnen zich wenden tot het secretariaat van de Stichting Thomas More voor advies en ondersteuning.

Alumni bij bestuursvergadering

Alumni van de Stichting Thomas More komt u al geruime tijd tegen in diverse bijdragen in onze nieuwsbrief. Met de benoeming van Ciano Aydin tot bijzonder hoogleraar is een nieuwe mijlpaal bereikt. Tegelijk wonen sinds deze zomer uit dit netwerk van alumni twee

personen de vergaderingen van het Algemeen Bestuur als toehoorder bij: dr. Annemarie Hinten-Nooijen en ir. Tibor Goossens.

Seminar voor scholars in Huissen

In het Dominicanenklooster te Huissen is in het weekend van 7 t/m 9 mei een twintigtal scholars van de Stichting Thomas More samengekomen voor een seminar over religie en filosofie. Dit seminar is een intensief gezamenlijk moment tegen het einde van het aanvullende studiejaar filosofie, theologie of ethiek dat deze studenten met een beurs van de Stichting Thomas More volgden.

Centraal thema was dit jaar de doorwerking van het christendom in de westerse filosofie. Rudi te Velde, bijzonder hoogleraar van de stichting aan de Universiteit van Amsterdam, hield een algemene inleiding over dit thema, waarin hij met name de waarheidsaanspraak van het christendom onderzocht. Bert Blans, bijzonder hoogleraar aan de Wageningen Universiteit, spitte het thema toe op één grote christelijke denker, namelijk Augustinus. Behalve via deze colleges, werd het onderwerp indirect ook via een tekstlezing en een film aan de orde gesteld. Die laatste was toepasselijk: *A Man for All Seasons*, de met zes Oscars bekroonde film over Sir Thomas More.

Tijdelijke uitbreiding bureau

Het bestuur van de Stichting Thomas More, voorheen Radboudstichting, heeft besloten zijn bureau per 1 mei 2010 vooralsnog te versterken door de aanstelling van een Directeur Algemene Zaken in een halftijdse weektaak. In de functie is benoemd de heer Hans Wennink. Hij zal zich bezighouden met interne organisatie, het financieel beheer, de fondswerving en de activiteiten richting donoren alsmede de interne en externe communicatie. Met deze benoeming – waarvoor tijdelijk extra middelen ter beschikking zijn gesteld – is ruimte geschapen voor de huidige directeur Stefan Waanders om zich nadrukkelijker bezig te houden met de inhoudelijke kant van ons werk: de benoeming en begeleiding van onze bijzonder hoogleraren, de vorming en opleiding van studenten en scholars alsmede de versterking van de netwerken van de alumni en anderen die tot onze netwerken behoren. Waanders voert de titel Directeur Opleiding en Vorming.

Ontmoetingen van geloof en wereld, aflevering 7

Ex Libris Van Melsen: de integratie van geloof en wereld

“De katholieke levensbeschouwing betrekken bij de vorming van studenten” – zo luidt de officiële leeropdracht voor de bijzondere leerstoelen van de Stichting Thomas More. Maar wat betekenen deze woorden concreet? In de rubriek ‘Ontmoetingen van geloof en wereld’ nodigt *More* bijzonder hoogleraren uit om te reflecteren op de betekenis en meerwaarde van hun leerstoel. Aflevering 7: prof.dr. Wil Derkse, sinds kort (wederom) bijzonder hoogleraar, nu aan de Open Universiteit.

Wil Derkse

Foto: William Moore

Bij de uitdrukking ‘ontmoetingen van geloof en wereld’ zou gedacht kunnen worden aan incidentele, al dan niet spanningsvolle contacten tussen twee meestal gescheiden domeinen. Dat die ontmoetingen ook in een heel natuurlijke en integrerende context kunnen gebeuren, zag ik onlangs mooi in beeld gebracht in een *Ex Libris* dat uit een van onze boeken dwarrelde.

We zitten namelijk midden in een verhuizing, van Nijmegen naar Doetinchem, waar we heel nabij de Benedictijner St.-Willibrordsabdij zijn gaan wonen, waarmee ik me als oblaat sinds jaren heb geassocieerd. Een verhuizing die ook samenhangt met het neerleggen van een van mijn taken aan de Radboud Universiteit, en het tot mijn vreugde mogen beginnen met mijn taken als bijzonder hoogleraar Wijsbegeerte vanwege de Stichting Thomas More bij de Open Universiteit Nederland.

Geestelijke kleinzoon

Bij het inrichten van onze bibliotheek en onze gemeenschappelijke studeerkamer gingen er heel wat boeken door onze handen.

Dat was natuurlijk ook aanleiding om na te denken over hun bestemming: welke willen we echt houden, en welke stellen we beschikbaar aan studenten en aan de diaconie van het Oecumenisch Citypastoraat Nijmegen.

Bij de doos boeken waaruit het genoemde *Ex Libris* dwarrelde hoefden we niet te aarzelen. Die boeken blijven hier. Het gaat om de natuurfilosofische boeken van prof.dr. A.G.M. van Melsen, die zijn weduwe aan mij ter beschikking stelde toen ik in Nijmegen de (op mijn verzoek) naar haar man genoemde leerstoel Wetenschap, maatschappij en levensbeschouwing ging bekleden.

Andreas (Dries) van Melsen was chemicus en filosoof. Hij was een tijd scheikundeleraar, promoveerde over de wijsgerige aspecten van de atoomtheorie, werd hoogleraar wijsbegeerte in Nijmegen en bestuurder van talloze organisaties, onder meer van zijn eigen universiteit en ook van de (toen geheten) Radboudstichting. Hij was maatschappelijk en kerkelijk actief, was mede-initiatiefnemer van het Nijmeegse Katholiek Studiecentrum en schreef bijdragen over de ‘ontmoetingen van geloof en wereld’. Toen ik hem opvolgde in een van zijn besturen, en ik naast hem aan de dinertafel zat, noemde hij mij (tot mijn ontroering) zijn ‘geestelijke kleinzoon’.

Mensvisie

In dat op de grond dwarrelende *Ex Libris* herkende ik dat weer eens. Over het ontwerp daarvan is beslist nagedacht. We zien vanuit een werkkamer drie spitsbogen. De rechter boog geeft een open toegang naar een klein laboratorium, met een balans en enkele retorten – de natuurwetenschappelijk kant van Van Melsen. De linker spitsboog is een open raam waarachter een kerktoeren te zien is. De verbindende middelste spitsboog toont een kruis op het metselwerk. Daarvoor staat een lezenaar, met aan de voet twee boeken (symbool voor de bibliotheek), en op de lezenaar een tekst van de Arabische filosoof Averroes (zo zag ik met een vergrootglas) en wel een stukje van zijn commentaar bij het zesde hoofdstuk van Aristoteles’ *Physica*, over

de grenzen van de deelbaarheid. Aan de lezenaar hangt een inktpotje met een ganzenveren pen daarin, een symbool voor de noeste en soms heel invloedrijke schrijverij van Van Melsen.

In het open raam met daarachter de kerktoeren is een schedel als *memento mori* te zien. Maar ik zie die schedel niet alleen als herinnering aan onze sterfelijkheid. Ik zie de schedel ook als een symbool voor een integrerende mensvisie. Het is die ene inderdaad vergankelijke maar ook te herrijzen mens die open in vruchtbaar contact staat met de wereld en de wetenschappelijke studie daarvan, met het geloof en de daarvan te onderscheiden Bron, en met de reflectie hierop.

Open verbinding

Ik heb het geluk gehad om leren en geleerdheid van jongsaf te hebben leren kennen in een gelovige context. Op de lagere en middelbare school bij de ‘Broeders van Maastricht’ - bij onze natuur- en scheikundeleraar Broeder Evermarus Jacobs zag ik eens tegelijk een boek over kwantumtheorie én *De donkere nacht* van de Spaanse mysticus Johannes van het Kruis op zijn bureau liggen. Tijdens mijn scheikunde- en later mijn filosofieopleiding bij mensen als Steggerda, Van Melsen, Peperzak en Seidl. Later in de St.-Willibrordsabdij, waar de nu 90-jarige pater Gerard Helwig nieuwsgierig is naar de nieuwste filosofische boeken, intensief Ruusbroeck en Hadewych leest, Zen-lessen geeft, en Weesgegroetjes prevelend in de kloostergang loopt.

Gestimuleerd door deze voorbeelden probeer ik in mijn eigen onderwijs onbekommerd geloof en wereld met elkaar in gesprek te laten zijn, en daarin de vruchtbaarheid te tonen van katholiek gedachtegoed. Met een open verbinding tussen wetenschap, geloof, en de reflectie daarop.

Ook in mijn nieuwe leeropdracht van de Stichting Thomas More bij de Open Universiteit Nederland hoop ik dus een goede kleinzoon van Dries van Melsen te zijn.

Wil Derkse

Liefde is: geremde vrijgevigheid

Hoe zouden wij anno 2010 over liefde en seksualiteit denken, als van alle teksten over deze onderwerpen alleen Plato's *Symposium* aan ons overgeleverd was? Het blijft speculeren, maar hoogstwaarschijnlijk zouden we minder verkrampd – en dus tegelijkertijd minder schaamtelos – omgaan met lust en verlangen. En heel waarschijnlijk zouden we ook meer bezonnen debatteren over 'gevoelige' onderwerpen als het priesterlijke celibaat, het homohuwelijk of het pauselijk verbod op het gebruik van voorbehoedsmiddelen.

Dat is een van de conclusies die je kunt trekken na lezing van de mooie bundel *In het spoor van Plato's Symposium. Eros in de westerse cultuur*. Het boek – een gezamenlijke uitgave van Stichting Thomas More en het Thijmgenuootschap – is gebaseerd op de lezingen die gehouden werden tijdens de masterclass die de Stichting Thomas More augustus 2009 organiseerde. Centraal daarin stond het *Symposium*, de beroemde tekst van wijsgeer Plato over de liefde, waarin Socrates en de andere aangezeten tijdens een feestmaal uitgebreid spreken over de eros.

In het spoor van Plato is een gedegen uitgave, geschreven door wetenschappers die volledig thuis zijn in de door hen behandelde thema's en die de grondige analyse niet schuwen. Een boek dus dat je leest aan de studeertafel en niet op de bank of voor het slapengaan. Het leesplezier wordt er niet minder om. De bundel biedt een grondige introductie van Plato's Symposium en de westerse doorwerking daarvan bij onder meer Dionysius de Aeropagiet, Plotinus en Augustinus, en bij moderne denkers als Friedrich Nietzsche, René Girard en Georges Bataille. *Along the way* krijgt de lezer tal van interessante theologische en wijsgerige inzichten mee. Zo maken we bijvoorbeeld kennis met het mooie begrip 'Het geheugen van het zijn' van de filosoof en wiskundige A.N. Whitehead. Van de Britse schrijfster en filosoof Iris Murdoch leren we het concept van 'de morele pelgrim' kennen en het fenomeen van de 'dialogische erotiek'.

Rode draad in de bundel is het klassieke onderscheid tussen eros en agapè. Eros is de begerige liefde op zoek naar vervulling, terwijl agapè bekendstaat als de onbaatzuchtige liefde voor de naaste. Duidelijk wordt dat de westerse opvattingen over liefde en seksualiteit, die door-en-door christelijk zijn en waarbij de agapè hoger aangeslagen wordt dan de eros, voornamelijk bepaald zijn door de neo-platonist Plotinus en door de kerkvader Augustinus. Plato zelf was in het *Symposium* een stuk milder over lust en verlangen. (Getuige daarvoor zijn zijn ontroerende portret van de verliefde Alcibiades die een lofzang houdt op het lichaam (!) van Socrates.) De vergaande invloed van Plotinus en Augustinus is strikt genomen geen nieuw inzicht. Maar het overzicht dat deze bundel geeft van de receptie van Plato's denkbeelden toont dat, nog eens, nadrukkelijk aan.

Alle artikelen zijn van een consequent goed niveau; enkele essays zijn zelfs voorbeeldig, zoals die van Laurens ten Kate en Paul Moyaert. Filosoof en theoloog Ten Kate geeft met zijn bespreking van het werk van Georges Bataille een bijzonder genuanceerde kritiek op de moderne tijd, waarbij hij bovendien laat zien hoe bepalend de christelijke opvattingen over de eros nog steeds zijn. Filosoof Moyaert plaatst in zijn artikel de denkbeelden van de lutherse theoloog Anders Nygren tegenover die van Plato en komt op een gegeven moment tot de prachtige definitie van liefde als 'geremde vrijgevigheid'. Mooi is ook het artikel van René Munnik, ingenieur en bijzonder hoogleraar vanwege de Stichting Thomas More, waarin hij zich afvraagt in hoeverre het (erotische) verlangen een weg tot God kan zijn.

Een iets grondiger redactieslag – de lengte, de aanpak en het citaatgebruik lopen per artikel flink uiteen – zou de eenheid van de bundel ten goede zijn gekomen. Maar dat is slechts zijdelingse kritiek, want met *In het spoor van Plato's Symposium* heeft de lezer een rijk boek in handen. Een aanrader voor iedereen op zoek naar een standpunt over de eigentijdse omgang met liefde, verlangen en seksualiteit dat reikt voorbij de publieke morele verontwaardiging.

Liesbeth Eugelink

Rudi te Velde (red.), *In het spoor van Plato's Symposium. Eros in de westerse cultuur*, Valkhof Pers, Nijmegen, 2010, € 17,50. Verkrijgbaar in de boekhandel.

Andere titels

Wil Derkse, "Thomas More groet zijn hele school!" *Een schets van een veelzijdig man*, uitgeverij Damon, Budel, 2010, € 14,90.

Ruud ter Meulen, Simone Verbaken, Stefan Waanders (red.), *Zorg om de zorg. Menselijke maat in de gezondheidszorg*, uitgeverij Damon, Budel, 2008, € 18,90

Donald Loose, Stefan Waanders (eds.), *Work and Human Dignity in the context of Globalisation*, uitgeverij Damon, Budel, 2007, € 10,-

Donald Loose (e.a.), *Religie in het publiek domein. Fundament en fundamentalisme*, uitgeverij Damon Budel 2007, € 19,90

Stefan Waanders (red.), *Liefde tot waarheid. Toespraken ter gelegenheid van 100 jaar Radboudstichting*, Radboudstichting Vught, 2006, € 2,50

Jean-Claude Brisville, Frans Maas, *De heer Descartes en de jonge Pascal. Een ontmoeting* (Alfrinklezing 2006), Radboudstichting, Vught, 2006, € 5,-

Gido Berns, Frans Maas, Stefan Waanders (red.), *Het lichaam van God. Metamorfozes van de incarnatie in de hedendaagse cultuur*, uitgeverij Damon, Budel, 2005, € 10,-

Hub. Laeven en Lodewijk Winkeler, *Radboudstichting 1905-2005*, Valkhofpers, Nijmegen, 2005, € 10,-

René Munnik (red.), *Academie en Agora. Over academische vorming en maatschappelijk ondernemen*, uitgeverij Damon, Budel, 2005, € 5,-

Pieter Anton van Gennip (red.) e.a., *Zakelijkheid met ziel*, uitgeverij Damon, Budel, 2002, € 5,-

Stefan Waanders (red.) e.a., *Ontmoetingen van geloof en wereld. Perspectieven op katholieke levensbeschouwing*, uitgeverij Damon, Budel, 1999, € 10,-

HBO-Modules

Ina ter Avest, *Eigen wijs. Een eigen kijk op levensbeschouwing en onderwijs*, uitgeverij Damon, Budel, 2008, € 14,90

René Munnik, *Techniek en Cultuur*, uitgeverij Damon, Budel, 2007, € 14,90

Harald van Veghel, *Tekst, interpretatie en de vraag naar waarheid*, uitgeverij Damon, Budel, 2006, € 14,90

Meer publicaties, zie www.thomasmore.nl/webwinkel

Alfrinklezing 2010

Een kleurrijke vrouw in een donker tijdperk

Op 4 juni werd in Utrecht de Alfrinklezing gehouden. Voor een derde maal werd gekozen voor een afwijkende vorm: een toneelstuk, ditmaal de eenakter *Denkend hart* door Julika Marijn. De voorstelling over Etty Hillesum werd ingeleid door scheidend bijzonder hoogleraar Frans Maas. Een impressie in woord en beeld.

Achterin de Janskerk moet een rij stoelen bijgezet worden. Wederom is de belangstelling voor de tweejaarlijkse Alfrinklezing overweldigend te noemen. Een zeer divers publiek uit heel het land is naar Utrecht afgereisd voor de eenakter van Julia Marijn over Etty Hillesum. Blijkbaar blijft Hillesum, die in 1943 in het concentratiekamp Auschwitz omkwam, mensen aanspreken – oud en jong. Zelfs een complete middelbare-schoolklas luisterde gebiologeerd naar de dagboekfragmenten van deze joodse vrouw. Niet in de laatste plaats zijn de knappe acteerpresetaties van Julika Marijn daar debet aan. Met minimale middelen wekt zij schijnbaar moeiteloos de leef- en gedachtewereld van Hillesum tot leven. Zelfs de mensen die als laatste binnenkwamen en genoeg moeten nemen met de bijgezette stoeltjes achterin,

worden direct meegezogen in de voorstelling. De stem van Marijn is voldoende: zowel de uitersten als de finesses van het complexe karakter van Etty Hillesum komen er feilloos in tot uitdrukking. Marijn schakelt behendig heen en weer tussen vrolijkheid en neerslachtigheid, jeugdige overmoed en vroegrijp getob, alledaagse observaties en mystieke vergezichten, tussen twijfel, verliefdheid en woede.

Daarmee raken we aan nog een reden dat deze voorstelling zo'n breed publiek kon boeien. De meerderheid van de aanwezigen in de Janskerk, inclusief de actrice zelf, zal de Tweede Wereldoorlog niet of niet bewust hebben meegemaakt. Maar Etty Hillesum worstelde met thema's die tijdloos zijn. Voor de aanwezige scholieren zal het verfrissend

Frans Maas tijdens zijn inleiding

zijn om te merken dat er in dat donkere tijdperk, dat zij slechts kennen van ernstige geschiedenislessen en korrelige zwart-witbeelden, ook kleurrijke mensen waren die zich de bloeitijd van hun leven niet af lieten pakken. “Dit is mijn levensgevoel”, zegt Julika’s Etty fier, “en ik geloof, dat geen oorlog daar verandering in kan brengen.” Met die optimistische houding, die ‘levenskunst’ avant la lettre, is Hillesum een blijvende inspiratiebron, had Frans Maas ook opgemerkt in zijn inleiding. Maas nam bij deze gelegenheid afscheid van de leerstoel van de Stichting Thomas More in Utrecht, en daarmee ook van de Alfrinklezing die onder zijn bezielende leiding is uitgegroeid tot de publiekstrekker die het ook vandaag bleek te zijn. “Julika Marijn”, zo concludeerde Maas terecht, “laat ons in de teksten van Etty Hillesum meemaken hoe wonderlijk spiritualiteit met de kracht van het leven verweven is, niet alleen met het hare, ook met het onze.”

Anton de Wit

De teksten van deze Alfrinklezing zijn te bestellen via ons secretariaat of de webwinkel. Op www.thomasmore.nl vindt u nog meer foto's van dit evenement.

Julika Marijn

Foto's: Arnaud Mooij/Echt Mooij Fotografie

Meer poëzie

In de wachtkamer staat een boom van spaanplaat. Aan de gefiguurzaagde takken hangen kaartjes. 'Ik wens het ziekenhuis toe...' staat erop gedrukt. Ik ga zitten en lees de aanvullingen op de stippelijntjes. 'Meer geld voor de zorg!' 'Dat dokter De Vries heel lang mag blijven.'

Op de onderste tak hangt een kaartje waarop iemand in zakelijk handschrift heeft geschreven: 'Meer poëzie voor patiënten, medewerkers en bezoekers.' Een onverwachte wens; het ziekenhuis is niet de meest poëtische plek die je je kunt voorstellen. Wie zou het geschreven hebben? Vast geen medewerker, die hebben daar geen tijd voor. Twaalf mensen zitten in kuipstoeltjes te wachten op hun beurt om bloed te laten prikken. Het digitale systeem is kapot en de verplegers moeten zelf de nummers door de wachtkamer roepen. Ze zien er verhit uit. Hoeveel minuten hebben ze per nummertje?

Is het een patiënt geweest? Iemand die in plaats van een tijdschrift door te bladeren een kaartje heeft gepakt om zijn wens op te schrijven? Nee, patiënten hebben wel iets anders aan hun hoofd dan gedichten. Het vooruitzicht van de naald leidt niet direct tot lyrische beschouwingen. Het was vast een bezoeker, die het ziekenhuis beschouwde als een oponthoud in zijn gezonde leven, een kille plek die wel wat schoonheid kon gebruiken.

Ik kijk nog eens om me heen. Wat heb je aan poëzie in een ziekenhuis? Mijn wens zou zijn: een oplaadpunt voor de OV-chipkaart. Daar is weinig poëtisch

aan. Ik pak net een kaart als mijn nummer omgeroepen wordt.

Met mijn mouw opgestroopt zit ik in de doktersstoel. Naast me staat een rieten mandje waarin buisjes met mijn naam erop klaar liggen. De verpleegster bet de binnenkant van mijn elleboog, snoert een riem om mijn bovenarm. 'Maak maar een vuist.' Ze pakt de naald. Ik kijk weg.

'Ik heb eb.' Deze zin uit een gedicht van Frank Eerhart staat op een poster die met punaises aan de muur tegenover me is geprikt. 'Doet dat zeer?' De verpleegster verwisselt het buisje aan de naald, ze moet er vijf vullen. 'Nee, zegt de zee / de zee heeft geen zeer.' Vanonder een watje trekt ze de naald weer uit mijn arm. 'Klaar!' Ik glimlach.

In de wachtkamer zitten nog steeds tien, twaalf mensen. Dezelfden, misschien anderen. Ze spoelen hier aan en trekken weer weg, een klein beetje lichter. De buisjes met bloed blijven achter, gekoeld, niet kil.

Op weg naar buiten kijk ik nogmaals naar het kaartje op de onderste tak van de spaanplaten boom. 'Meer poëzie voor patiënten, medewerkers en bezoekers.' Daaronder staat iets wat ik eerder niet had opgemerkt: 'Z.O.Z.' Ik draai het kaartje niet om. Dat is niet meer nodig.

Miriam Rasch

Foto: Fred Prak

Zondag 5 september

Alumnibijeenkomst regio Nijmegen
o.l.v. Tibor Goossens
Tijd: 13:00-17:00 uur
Informatie: Frans Croonen,
franscroonen@planet.nl

Woensdag 22 september

Lezing Vrijheid - filosofische verkenningen
Spreker: prof.dr. Palmyre Oomen
Locatie: Vredenburg 19, Utrecht.
Tijd: 19.00 uur.
Meer informatie en aanmelden: secretariaat
Stichting Thomas More of www.kiviniria.net

Woensdag 13 oktober

Lezing Het begrip 'natuur' in techniek, filosofie en religie
Spreker: prof.dr. Bert Blans
Locatie: Vredenburg 19, Utrecht.
Meer informatie en aanmelden: secretariaat
Stichting Thomas More of www.kiviniria.net

Woensdag 10 november

Lezing Het begrip 'natuur' in techniek, filosofie en religie II
Spreker: prof.dr. Bert Blans
Locatie: Vredenburg 19, Utrecht
Tijd: 19.00 uur
Meer informatie en aanmelden: secretariaat
Stichting Thomas More of www.kiviniria.net

Donderdag 2 december

Symposium i.s.m. Adelbertvereniging en Thijmgenootschap
Thema: Wat zegt de economische crisis over onze moraal?
Sprekers: prof. dr. Eelke de Jong e.a.
Locatie: Educatorium, Utrecht
Tijd: 13:00-18:00 uur.

Meer activiteiten:
zie www.thomasmore.nl/agenda

More is een kwartaaluitgave van de
Stichting Thomas More, voorheen Radboudstichting

Adres	Walpoort 10 5211 DK 's-Hertogenbosch
Telefoon	073 - 657 90 17
Telefax	073 - 656 72 51
Internetadres	www.thomasmore.nl
E-mail	info@thomasmore.nl
Bankrekening	22.51.80.634, ten name van Stichting Thomas More, 's-Hertogenbosch
IBAN	NL18FVLB0225180634
BIC code	FVLBNL22
Redactieraad	Liesbeth Eugelink, Joan Hemels, Ben Spekman
Redactie	Stefan Waanders, Anton de Wit (eindredacteur) Dianne Dekker (redactieassistente)
Cartoon	Len Munnik
Druk & lay-out	Drukkerij BiblioVanGerwen, 's-Hertogenbosch

ISSN 2210-7312

Gezocht: nieuwe lezers (m/v)

De Stichting Thomas More is een kostbaar netwerk in ontwikkeling. *More* zoekt daarom altijd nieuwe lezers, die graag op de hoogte blijven van haar activiteiten. Kent u iemand die u blij kunt maken met een kosteloos abonnement op *More*? Knip de bon uit en stuur die op! Bellen, faxen of e-mailen kan natuurlijk ook (zie colofon).

Naam nieuwe abonnee: _____ M/V

Titel: _____

Adres: _____

Postcode/woonplaats: _____

(LET OP: Wij gaan ervan uit dat de door u opgegeven persoon op de hoogte is van zijn of haar aanmelding)